

”SÖDERLUNDS I GNOSJÖ, JENS HÄR”

När Vår Herre ser ner över det han skapat och bedrivit betraktar brutaliteten i Bagdad, nöden i Sudan eller girigheten runt Stureplan kan han för en stund vända blicken mot Gnosjö och tänka att allt ändå inte varit förgäves.

Visserligen har man placerat kyrkan i utkanten av byn och bilparken vid ICA en fredagseftermiddag måste få honom att undra om Gnosjöborna fallit i penningbegärets fördärv, men på andra sidan järnvägen ligger den sprängfyllda secondhandbutiken Gnosjö hjälper! som skänker miljoner till behövande världen runt och när invånarna skickade sin första riksdagsledamot sedan ståndsriksdagens fall såg man till att skicka en kvinna, en troende mellanstadielärare som en gång engagerat sig politiskt för att kommunens många invandrare skulle få det bättre. Invandrare, ja. I Gnosjö kommer knappt en tredjedel av invånarna från ett annat land, många från Vietnam, och Vår Herre noterar säkert att alla har jobb eftersom det finns jobb att få. Ett buddhistiskt tempel planeras och ingen hörs gnöla i Gnosjö om det. Sverigedemokraterna lyckades visserligen skrapa ihop till ett mandat i senaste valet, men när röken skingrats fanns ingen som ryckte fram för att besätta den platsen.

Det är märkvärdigt fint i Gnosjö. Runt alla industrilokalerna hinner inget bråte samlas förrän det städas undan och inuti lokalerna står maskinerna i formationer, ligger varje detalj i den låda som är avsedd för den och en ung direktör som Jens Söderlund på Söderlunds Metall ursäktar sig för besökaren när han öppnar dörren till de anställdas omklädningsrum: tyvärr, här har man ännu inte hunnit renovera. Mattan på golvet mellan kontoret och verkstan byts en gång i veckan. Fönstren är rentvättade. På direktörens skrivbord hinner inte ett papper ligga länge förrän det sätts in i rätt pärm, må det så vara en offert, en orderbekräftelse eller en leveransplan. Från verkstaden hörs maskinernas sång som ett svagt, svagt brus. Och själv är Jens Söderlund klädd i slitna men rena Gantjeans, en blårutig Gantskjorta som han tog ur garderoben i morse, ett par svarta arbetsskor som är de snyggaste han hittat på

marknaden. (Han måste ha dem eftersom han springer inne på verkstan hela dagarna och där inne fräter oljan sakta sönder sulorna.)

En vanlig dag som den här, en dag i maj med regndroppar mot fönsterblecket och ett molntäcke som ibland spricker upp för att släppa igenom lite sol, kom han till jobbet halv sju. Det är ingenting ovanligt med det, fast vissa dagar kommer han hit först en timme senare; det är när det varit hans tur att lämna ungarna på dagis. Han slog sig ner vid skrivbordet, knäppte på datorn och kollade snabbt vilka mejl han fått sedan i går eftermiddag. Han sparade fyra - ett svar på en beställning, en order, ett nyhetsbrev från länsstyrelsen, information om företagsmässan i Gnosjö - och slängde drygt tjugo - reklam, skräp, skoj - och därefter ögnade han ett par hemsidor för att se vad som hänt ute i världen. Sedan skyndade han in på verkstan för att se till att dagens första order effektuerades.

Här inne hade förste man kommit redan klockan fem, nästa kvart i sex och nu, strax efter sju, var alle man på plats.

Fast han hade inte hunnit mer än in på kontoret igen förrän Stefan Svensson tittade in. En fläkt hade stannat. Samma fläkt som de var här och grejade med i förra veckan.

En signal till firman som gjort jobbet.

De lovade skicka en gubbe på direkten.

När dagens första telefonsamtal kom hade Jens Söderlund dessutom hunnit med att läsa av vattenmätaren i verkstan, ändrat ett mått på en ritning, räknat på en offert, läst ett inkommande mejl från en kund som bad att få ändra sin beställning, en fyrkantsaxel till en myntväxlare i två storlekar: stryk den ena, dubbla den andra. Telefonsamtalet handlade också det om en ändrad order. En kund får ändra sig fram till två dagar före leverans. Jens Söderlund såg efter telefonsamtalet till att skriva om ordern, bekräftade via mejl och hastade sedan ut i verkstan med den omskrivna ordern i handen. Klockan hade just passerat åtta.

Tjugo år har han varit i företaget.

Överallt har han varit: på lagret, i produktionen, på kontoret.

- Jag började från noll, säger han.

Han började året efter studenten, fast före det hade han arbetat extra på lov och på helger.

- Jag har mycket i fingrarna, säger han.

Pappa startade företaget. Pappa och hans fem bröder, samt en svåger – sju kluriga bondpojkar som verkade enligt den omvända Jantelag som råder i Gnosjö: "Kan han så kan jag". Året var 1943. De startade i ett uthus hemma på gården, som låg en bit utanför samhället. I uthuset tillverkade de navkapslar och grillar i plåt till BRIO:s leksaksbilar – fast, till att börja med, på lediga stunder. Pappa var yngst, tolv år; han hade slutat skolan samma år. Han var vd fram till 1998, då sonen tog vid. Då hade Söderlunds flyttat närmare samhället, till lokaler som undan för undan byggts ut, för att få plats för de maskiner som bröderna plöjde ner överskottet i. Verksamheten hade renodlats. Plåten var borta; nu var det svarvning som gällde. Nu går det inte att bygga ut lokalerna mer, eftersom på ena sidan rinner ån förbi, på de andra sätter järnvägen, landsvägen och vårdcentralen en gräns för expansionen.

- Vi kan inte växa på plats, men det finns fler timmar på dygnet.

Säger Jens Söderlund, som ifjol köpte hela företaget, "rakt av". Att ensam bestämma var det enda han kunde tänka sig. Att ensam möta denna månghövdade drake vid namn globalisering som sägs hota hela Gnosjö. Alltså: kontor som flyttas utomlands, försäljningsorganisationer som vill komma närmare de riktigt stora marknaderna, verkstäder i länder där arbetskraften kan köpas till ett lägre pris. Kan globaliseringens hårda vindar få Gnosjö att sist och slutligen tappa andan?

Om vi för ett ögonblick lämnar Jens Söderlund där han befinner sig i verkstan och förflyttar oss ett stycke söderut, till Garo, ett av de större företagen i Gnosjö, med dotterbolag i Norge, Polen och Irland och ställer den frågan till Stefan Jonsson, inflyttad Gnosjöbo, vd och delägare i företaget, en man som *alla* hänvisar till när frågan om globaliseringen kommer på tapeten – han har koll; han flyger och far; han leder ett företag som producerar för en marknad som för femtio år sedan var regional, för tjugo år sedan nationell, i dag knappt känner några gränser alls: elmarknaden – men Stefan Jonsson ser ut att sitta lika stadigt i stolen som någonsin förr.

- Gnosjö har varit uträknat många gånger, säger han.

Först var utbildningsnivån för låg. Sedan var kunskaperna otillräckliga. Därefter var produkterna för många. Varje gång har Gnosjö skakat av sig, knappt varit nere på

knä. Och nu? Det finns en massa saker att göra, säger Stefan Jonsson. Bättre och snyggare produkter. Kortare leveranstider. Att lyssna ordentligt på kunderna. För Gnosjö talar att man alltid arbetat hårt, vant sig vid långa arbetsdagar, äger ett kunnande som sträcker sig flera generationer bakåt. I centrum har maskinen stått, inte skrivbordet. Företagen är små och flexibla. För Gnosjö talar det som sagts vara själva Gnosjöandan: Samarbetet mellan företagen. Lyhördheten för marknaden. Öppenheten mot omvärlden.

Och så, på det, en regering som infriat flera förväntningar. Fast sånt som slopandet av förmögenhetsskatten och arvsskatten tycks inte betyda värst mycket – kluriga bondpojkar har de alltid varit – mer då detta att det blir enklare att anställa, förhoppningsvis fler människor på arbetsmarknaden. Och så andas man lite lättare. Inga moln på himlen?

De finns.

Fråga Jens Söderlund, som nu skyndar in från verkstan för att ringa ett samtal om en detalj som precis blivit färdig, tacka nej till en mejltjänst han inte behöver och försvinna ut i verkstan på nytt med nästa ändrade order. Innan han hinner svara på frågan har han hunnit ännu ett varv i verkstan, gå igenom posten, ögna *Dagens Industri*, be Karin Persson på kontoret skriva ut en sak, ringa ett samtal till en kille som stödkör åt dem, testa larmsystemet, dricka en stor mugg kaffe ensam i fikarummet på övervåningen, kolla att en faktura stämmer, ringa ett nytt samtal till killen som stödkör åt dem, göra i ordning ett par offerter som brådskar och sedan sucka högt där han sitter med telefonluren i handen och blicken ut genom fönstret när en automatisk telefonröst meddelar att den han söker har semester.

Han hittar en annan som kan hjälpa honom.

– Söderlunds i Gnosjö, Jens här. Det var längesen. Hur är det i Halmstad då?

När han fått veta hur det är i Halmstad går han rakt på sak:

– Jag räknar på en detalj: 2393 femton gånger fyra. Hundra meter.

– Okej.

– Finns den inte i 2391 eller 2394 heller då?

– Det är för klent. Ja, precis. Okej. Gör ni det så avvaktar vi här.

– Det var Jens detta, ja.

Nu, när endast Jens är kvar i företaget, och alla de andra namnen försvunnit, ställer en turbulent råvarumarknad ideligen till det för ett företag som svarvar bultar, nipplar, hylsor, distanser, styrtappar, fyrkantsaxlar och allt vad de heter till lastbilar, gräsklippare, braskaminer, brandsläckare, myntväxlare, pappershållare... fast vi inte tänker på att de finns: "Dom försvinner in i något annat", som Jens Söderlund säger. "Tyvärr ser vi dom inte mer." Priserna på stål, rostfritt och mässing stiger och faller, skenar sedan iväg. För tre, fyra år sedan hoppade kilopriset på mässing runt mellan 12 och 20 kronor, strax före jul drog det iväg till över femtiolappen. Förr fanns alltid mässing, nu kan det en dag vara slut...

- Söderlunds, Jens.

- Hur är läget?

- Det snurrar på.

Han sitter tyst, lyssnar, säger till sist:

- Vilken bussning är det?

- Jaha. Jag ska klara det. Du har ingen annan nuffra på det?

Letar i datorn.

- Vad hade du för annat nummer, sa du?

- Då söker vi på det då.

Hittar vad han letar efter.

- Ja, dom kan vi klara fram hyfsat snabbt.

- Oktober.

Nej, inte oktober. Det var ett skämt. Inom tre, fyra veckor ska de nog ha hunnit klämma in det - på samma sätt som han flera gånger denna dag ska säga: "Det är väl inte helt omöjligt", "Det går bra det", "Det fixar vi till" - men före lunch måste han hinna slå en signal till Boxholm och han säger:

- Söderlunds i Gnosjö, Jens här. Hur är det idag? Det är lite hysteriskt ibland, ja.

Och han fortsätter:

- Hur ser det ut? Sex ton. Jag behöver inte ha allt med en gång. Får jag tre ton nu, det är ju kortvecka, det räcker ett par veckor. Det vore kanon. Det går inte att få det... Ni har ingen bil inne... Det börjar sina... Jag kollar, det bör räcka till fredag, om jag inte hör av mig under dagen.

- Och så har jag en 1957 också. Sexkantigt. Femhundra kilo. Vad bra!

Innan Jens Söderlund bryter för lunch hinner han besvara ytterligare ett par telefonsamtal och få iväg en beställning som fastnat någonstans på vägen. Det känns alltså ganska bra när han hoppar in i bilen, en BMW 525I, 2005 års modell, för att köra bort till lunchkrogen. Han tar bilen för det har börjat regna; annars går han. Jens Söderlund äter en rejäl sallad, följer upp med fläskkarré och kokt potatis, dricker en Ramlösa till det, avslutar med kaffe och kakor. Han sitter för sig själv, äter senare än de flesta kollegor – som företagarna kallar varandra i Gnosjö – men det blir ändå några korta samtal om sånt som görs och ska göras.

Säkert unnar Vår Herre honom ett ordentligt mål mat och en lugn stund innan han skyndar tillbaka för att ringa runt bland råvaruleverantörerna. Kanske kan han även få lite hjälp från ovan. Till hösten har Jens Söderlund tänkt anställa två CNC-svarvare, för att börja utnyttja flera av dygnets timmar, och eftersom hela Gnosjö redan ropar efter CNC-svarvare – det är ännu ett moln på himlen – kan han behöva lite hjälp med det.

Anders Sundelin

Dagens Nyheter 10/6 2007